Gemeente Amsterdam

Open Amsterdam

Een magazine van de gemeente voor alle Amsterdammers over open bestuur en open informatie

Welkom in het Stadsarchief

Een dagje mee met Batuhan Akyol: 'Iedereen is welkom aan mijn balie'

→ Pagina 16

Femke Halsema

'Een stad als Amsterdam vraagt om een open bestuur'

→ Pagina 4

5 redenen voor Open Amsterdam

→ Pagina 21

Hoe informatie-wijs ben jij? Doe de test!

Wist je dat...

het oudste document in het Stadsarchief uit 1275 komt?

Hedy

'Met mijn muurschilderingen probeer ik ingewikkelde kwesties behapbaar en toegankelijk te maken'

→ Pagina 10

GELEZEN? GEEF HET MAGAZINE DOOR!

Gemeente Amsterdam

Open Amsterdam

Amsterdammers aan het woord: Hedy Tjin, Petra Catz, Sjoukje Alta, Thomas Dekker en zijn moeder, Bernice Grootfaam, Bas van Beek, Barnet Kansil, Kik Maassen, voormalig kinderburgemeester Kiyaro.

Barnet: ‘Als je initiatief neemt, gaan er deuren open’

En verder

4 **Een woord van de burgemeester** Openbaarheid is meer dan laten zien dat er niks te verbergen is.

5 **Wist je dat?** Feitjes, weetjes en ander nieuws.

6 **Een goed gesprek over een bijzondere samenwerking** Ambtenaar John-Paul Zigenhorn en bewoner Petra Catz blikken terug op de ontwikkelingen rondom Dijksgracht Oost.

27 **Column** Via een oud kunstwerk in het Paleis op de Dam kijkt Serge Markx naar de veranderende overheid.

32 **5 uitdagingen van openbaarheid** Welke informatie maakt de gemeente openbaar en waarom?

47 **Wie, wat, waar, wanneer en waarom?** 5 vragen en antwoorden over openbaarheid in Amsterdam.

51 **Wist je dat?** Feitjes, weetjes en ander nieuws.

54 **Beslisboom** De open overheid volgens Katinka Polderman.

55 **Aan de slag** Mooie plannen voor je buurt of meedoen aan een burgerberaad? Zo kun je zelf meedoen in Amsterdam!

56 **Puzzelen maar!** Vul de antwoorden op de vragen in en ontdek welke zin er verschijnt.

In dit magazine

12 **Vind je weg op open.amsterdam** Meer weten over jouw buurt of actuele beslissingen vanuit de gemeente? Duik in een schat aan informatie!

21 **5 redenen voor Open Amsterdam** Over geld, je rechten als Amsterdammer, samenwerken in de stad en het voorkomen van veel werk.

17 **Welkom in het Stadsarchief** Waar 60 kilometer aan informatie ligt over de stad. Batuhan Akyol leidt je rond op zijn werkplek.

24 **Hoe informatiewijs ben jij?** Weet jij het antwoord op vragen over de gemeente zo te vinden? Of heb je vaak geen idee waar te beginnen met zoeken? Doe de test en ontvang vrijblijvend advies om up-to-date te blijven.

38 **Hoe zit het in andere landen?** Zweden blinkt uit in transparantie en Rusland deelt steeds minder informatie.

44 **Toen en nu: de impact van een open overheid** Van koning Willem I tot de eerste televisie en van de opkomst van het internet tot meer inspraak voor burgers.

48 **Even voorstellen** Dit team werkt voor het Openbaarheidscentrum.

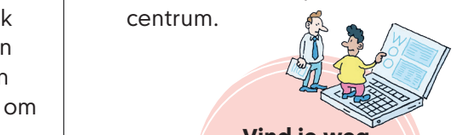

Vind je weg op open.amsterdam
Pagina 12

COLOFON **Concept en idee** Gemeente Amsterdam • In opdracht van Uitgeverij Volt hebben de volgende mensen meegewerkt aan dit magazine • **Concept en tekst** ©Firma Fluks • **Fotografie interviews en cover** ©Christopher de Gast • **Vormgeving en ontwerp** Mariska Schotman • **Overige fotografie** Femke Halsema pag. 4 ©Tom Feenstra • Pag. 3, 24, 25, 26, 38, 39 ©Shutterstock Sjoukje Alta pag. 22-23 ©Anne Reinke • Pag. 32-33 ©Edwin van Eis • Projectteam pag. 48 t/m 51 ©Hilbert Krane **Illustraties Open Amsterdam** pag. 12 t/m 15 ©Willem van Albeslo • **Beslisboom** pag. 54 ©Katinka Polderman • Aan de inhoud van dit magazine kunnen geen rechten worden ontleend • **Oplossing puzzel achterzijde:** pets əp ɹoov uəpO

FSC

Beste Amsterdammers,

Amsterdam is een stad van vrijheid, tolerantie en mensenrechten. Een stad waarin we elke dag werken aan een transparante, democratische rechtsstaat. En dat vraagt om een open bestuur. Openbaarheid is meer dan laten zien dat er niks te verbergen is. Als gemeente nemen we besluiten die invloed hebben op uw buurt, uw straat en uw leven in Amsterdam. Het is daarom belangrijk dat u kunt zien hoe die besluiten tot stand komen. Wat waren de afwegingen? Wie praatten er mee? Van welke informatie maakten zij gebruik? Op die manier versterken we het publieke debat. En ontwikkelen we nieuwe kennis. Zodat we een verkeerde beslissing kunnen corrigeren, of een volgend besluit nog beter wordt.

In dit magazine leest u hoe dit in de praktijk werkt. U maakt kennis met Amsterdammers als Thomas en zijn moeder, die via de gemeente informatie opvroegen over dakkapellen in hun straat. Met ondernemer Barnet die, door te praten met de gemeente, nieuwkomers in de stad helpt met sociale kunstprojecten. En met Kik, die jongeren oproept om hun stem te laten horen. U ontdekt hoe u online, via open.amsterdam, zelf kunt opzoeken wat er speelt in uw buurt. En hoe het Stadsarchief een schat aan verhalen en kennis over onze stad bewaart.

Maar het Stadsarchief is tegenwoordig ook een plek waar Amsterdammers terecht kunnen met hun vragen over de stad van vandaag. We openden er namelijk het eerste Openbaarheidscentrum ter wereld. Elke Amsterdammer kan hier hulp krijgen bij het zoeken, vinden en gebruiken van informatie. Het is ook de plek voor gesprekken over een open overheid, het delen van kennis en het organiseren van tegenspraak. Want daar wordt onze stad beter van.

‘Als gemeente nemen we besluiten die invloed hebben op uw leven in Amsterdam’

Ik hoop dus dat dit magazine u inspireert om nieuwsgierig te zijn, vragen te stellen en mee te denken.

Veel leesplezier!

Femke Halsema
Burgemeester van Amsterdam

Wist je dat...

WOO

... je recht op toegang tot informatie voor het eerst in de wet is opgenomen op 1 mei 2022? Dit is geregeld in de Wet open overheid (Woo).

... ZWEDEN IN 1776 HET EERSTE LAND TER WERELD WAS DAT OPENBAARHEID IN ZIJN GRONDWET OPNAM?

1776

... Amsterdam sinds 2019 een informatiecommissaris heeft die het recht op toegang tot informatie verdedigt? Ook Utrecht en Groningen hebben een informatiecommissaris.

... Amsterdam het eerste Openbaarheidscentrum van Nederland heeft? Dit bevindt zich in het Stadsarchief. Hier kan iedereen terecht voor hulp bij het zoeken, vinden en gebruiken van informatie.

... de stadsomroeper in de middeleeuwen werd ingezet om informatie openbaar te maken? Die liep door de straten om mededelingen van het stadsbestuur te verkondigen.

... overheden in Frankrijk tot oktober 2021 verplicht waren om alle bestuurlijke besluiten op papier buiten op te hangen in een vitrinekast?

... je met een Woo-verzoek informatie kunt opvragen die nog niet openbaar is?

ONLINE ... de Taiwanese minister Audrey Tang tussen 2022 en 2024 al haar gesprekken en vergaderingen online openbaar maakte? Ze wilde zo het vertrouwen in de overheid vergroten.

‘Ineens snapte ik de frustratie van de bewoners’

John-Paul Zigenhorn
Omgevingsmanager Dijksgracht Oost bij de gemeente Amsterdam

Petra Catz
Buurtbewoner en voorzitter van Buurtorganisatie 1018

Jarenlang hield een groep buurtbewoners zich bezig met de ontwikkelingen rond de Dijksgracht Oost. Dat verliep niet bepaald vlekkeloos. Tot er een echte samenwerking van start ging tussen de gemeente en de buurtbewoners. Omgevingsmanager John-Paul Zigenhorn van de gemeente Amsterdam en bewoner Petra Catz blikken terug.

Buurtbewoners waren al sinds 2018 op zoek naar informatie over het project Dijksgracht Oost. Er zou een haven komen voor rondvaartboten, maar het was lange tijd onduidelijk wat dit plan precies zou gaan inhouden. Petra: ‘We werden door de stadsdeelcommissie naar de gemeenteraad gestuurd en die stuurde ons weer terug naar de stadsdeelcommissie. Niemand wist precies wat het besluit inhield en hoe dit politiek was besloten.’

De stadsdeelcommissie besloot in 2023 dat er meer informatie nodig was over de gevolgen van de plannen voor buurtbewoners. Zo begon een intensieve samenwerking. John-Paul Zigenhorn en Petra Catz kregen samen met een collega-ambtenaar en een medebewoner de opdracht om alle belangrijke informatie te verzamelen en in één gezamenlijk rapport te presenteren.

Samenwerken en opnieuw beginnen

Voor een goede start van deze samenwerking wilden de bewoners eerst samen terugkijken op wat er eerder was gebeurd. John-Paul weet nog goed hoeveel frustratie er door de jarenlange voorgeschiedenis was ontstaan bij de bewoners. ‘We zijn het project gestart met een kort mediationtraject, al zag ik daar eerlijk gezegd eerst de meerwaarde niet van in. Vooral omdat mijn collega en ik eerder niet waren betrokken bij dit project. Tijdens die middag snapte ik ineens waar de frustratie van de bewoners vandaan kwam en waarom zij dit gesprek zo belangrijk vonden. Ik besefte hoeveel er op de bewoners was afgekomen en wat dat voor hen betekende. Ze wonen in een gebied dat constant in ontwikkeling is en waar heel veel gebeurt.’

De samenwerking was intensief en kwam neer op een jaar lang om de drie weken een dagdeel bij elkaar komen. Alle onderwerpen werden tot in detail besproken om tot een gezamenlijke tekst te komen.

Met dit rapport zou de gemeenteraad goed geïnformeerd een beslissing kunnen nemen over het project en het bestemmingsplan.

Niet weten wat je zoekt

John-Paul: ‘Toen ik net aan dit project begon, hebben de bewoners meerdere keren bezwaar gemaakt en zijn ze in beroep gegaan tegen besluiten. Het was een juridisch gevecht en er was onderling veel wantrouwen. We werden als gemeente daardoor terughoudend in het delen van informatie, want dat kon in een juridische procedure tegen ons worden gebruikt.’

In deze periode deed Petra een paar keer een Woo-verzoek bij de gemeente om meer informatie te krijgen over het project en de besluitvorming. Dat ze zoveel informatie opvroeg vond John-Paul soms best even slikken. Petra: ‘Het probleem is dat je niet weet wat je zoekt en daarom vraag je dan alles rond een bepaald onderwerp op.’ Daar hadden ze het soms ook over. John-Paul vroeg Petra waar ze precies naar zocht en legde haar uit hoeveel werk het was om alle informatie bij elkaar te zoeken.

Wederzijds vertrouwen

Petra vindt het belangrijk dat informatie openbaar wordt gemaakt. Alleen dan kun je invloed hebben op beslissingen van de overheid. ‘Maar hoe kun je ergens om vragen als je niet weet wat er allemaal is? Pas toen we echt gingen samenwerken, veranderde er iets. Informatie werd makkelijker met ons gedeeld. De gemeente vertrouwde ons en dat was wederzijds.’

De gemeente en bewoners waren het nog steeds niet eens over de toekomst van de Dijksgracht Oost, maar spraken er nu over met elkaar. Er kwam ruimte om de weerstand tegen de plannen – die bij een groot deel van de buurt leefde – mee te nemen in de besluitvorming. John-Paul: ‘We vertelden waarom wij iets op een bepaalde manier wilden regelen en zo namen we elkaar serieus. Voor mij heeft dit project aangetoond dat je als personen met elkaar moet samenwerken. Er moet onderling vertrouwen zijn waarin je tegen elkaar kunt vertellen hoe bepaalde zaken zitten. Als ik dan ineens zeg: “Die informatie krijg je niet!” dan werkt dat niet.’

‘We mochten alle documenten inzien en daardoor verdween ons wantrouwen’

Nadenken over de ander

De Wet open overheid houdt ambtenaren scherp, vindt John-Paul. ‘Je moet je ervan bewust zijn dat alles openbaar gemaakt kan worden. Ik houd daar rekening mee in mijn communicatie. Als omgevingsmanager is het ook mijn werk om na te denken over hoe zaken overkomen op de ander. Misschien ben ik hier dus meer mee bezig dan anderen, maar ik deel dit ook met collega’s. Ik benoem dat zaken naar buiten kunnen komen en dat het dus belangrijk is hoe je iets opschrijft.’

Petra weet dat bewonersparticipatie alleen iets kan betekenen als de overheid zich realiseert dat zij iets moet inleveren. ‘Als bewoners inspraak krijgen, maar de overheid doet gewoon wat ze al van plan was, dan levert dat frustratie en verlies van vertrouwen op bij de bewoners.’ Bij dit project ging het goed, omdat bewoners en gemeente samenwerkten. John-Paul herinnert zich een informatiebijeenkomst waarbij een vrouw vertelde dat zij zich zorgen maakte over een bepaald punt. ‘Ik greep in toen er door de gemeente werd gezegd dat alles was onderzocht en dat het binnen de regels en normen viel. Daar ging het niet om. Ik zei: “Ik begrijp u heel goed en het wordt inderdaad drukker.” Dat was precies wat zij nodig had. Luisteren in plaats van reageren en overal een antwoord op willen hebben. Dit soort ervaringen hebben mij duidelijk gemaakt dat alleen zenden en geven van informatie vanuit de gemeente niet werkt. Soms is luisteren voldoende.’

HOE STAAT HET ER NU VOOR?

Net voor het rapport* een rol zou spelen tijdens besluitvorming door de gemeenteraad, besloot de Raad van State dat het vaarbeleid in heel Amsterdam anders moest. Daarmee is het plan voor ligplaatsen voor rondvaartboten in de Dijksgracht Oost voorlopig van de baan. Momenteel legt de gemeente een wandel- en fietsroute aan langs het spoor bij de Oostelijke Eilanden. Recent is gebleken dat er een bunzing in het projectgebied leeft, waardoor de aanleg vertraging oploopt.

John Paul: ‘Ik heb Petra en de andere bewoners gelijk gebeld om ze hierover te vertellen. Ik wil ze vertellen wat er speelt en er is voldoende vertrouwen om te weten dat ze het even voor zich moeten houden totdat wij het nieuws naar buiten brengen. Zij begrijpen mijn situatie en de positie van de bestuurder. Het informeren van de buurt over dit nieuws doe ik ook samen met Petra, onder andere via haar website Buurtorganisatie1018.nl.’

Oog hebben voor emoties en impact

De gemeente heeft vaak een houding die uitgaat van: wat wij doen is goed, zegt John-Paul. ‘Ik snap dat een ambtenaar soms in de verdediging schiet en begint over regels en richtlijnen, maar daarover heeft een bewoner het niet. Bewoners vertellen dat ze zorgen hebben en die moeten wij erkennen en proberen weg te nemen. Als ambtenaren hebben we de neiging om alles uit te leggen, maar daarmee wuif je iemands emoties weg.’

Dat was ook zo in het project Dijksgracht Oost. Misschien past het uiteindelijk binnen de regels van een bestemmingsplan, maar het is ook aan de politiek om uit te zoeken of het ook gewenst is voor de directe omgeving. Petra vult aan dat juist die impact op bewoners in het rapport* staat uitgelegd. ‘Die impact wordt alleen duidelijk als je er samen over praat en dit met elkaar opschrijft.’ ●

* *Het rapport* Boten, bewoners en belangen *is te vinden op open.amsterdam*

Hedy Tjin

LEEFTIJD 41 jaar
FUNCTIE Illustrator/beeldend kunstenaar
BEKEND VAN Muurschilderingen in de stad, illustraties bij kinderboeken en de expositie *Post/No/Bills #6* in het Stedelijk Museum

Hoe zet jij je in om Amsterdam nog mooier te maken?

‘Op het Smaragdplein in de Diamantbuurt waren veel problemen met criminaliteit. Dankzij een buurtinitiatief stelde de gemeente geld beschikbaar om het plein op te knappen. Bewoners stemden op een plan en ik kreeg de opdracht om het stroomhuisje op het plein te beschilderen. Ik wilde een collagebeeld maken waarin de geschiedenis van de buurt en de huidige bewoners samenkwamen. Om de sfeer en de bewoners te vangen fietste ik meerdere keren door de buurt. Ik zag twee vrouwen handwerken en een moeder met kind rondlopen. Dat soort indrukken gebruikte ik ter inspiratie. Met mijn muurschilderingen probeer ik zo alle verschillende soorten mensen die in Amsterdam leven met elkaar te verbinden.’

Hebben je muurschilderingen een duidelijke boodschap?

‘Soms maak ik luchtig werk, maar ook beladen onderwerpen zoals racistisch geweld en de slavernijgeschiedenis heb ik regelmatig een gezicht gegeven. Bij de Tolhuistuin in Amsterdam Noord schilderde ik portretten van mensen die om het leven zijn gekomen door racistisch geweld en op het Anton de Komplein maakte ik een muurschildering van Anton de Kom. Ik vind het belangrijk om ingewikkelde kwesties behapbaar en toegankelijk te maken en mensen zo uit te nodigen om er met elkaar over in gesprek te gaan.’

> ‘Elkaar leren kennen en met elkaar in gesprek gaan maakt een stad leefbaar’

Gebeurt dat ook?

‘Als ik aan een muurschildering werk zijn er regelmatig mensen die mij aanspreken. Toen ik de portretten bij de Tolhuistuin schilderde, liep er een jonge vrouw voorbij die vroeg of haar portret ook op de muur mocht. Ik antwoordde dat ze dat niet moest willen en legde haar uit wie ik schilderde en wat het verhaal van slachtoffers als George Floyd en Kerwin Lucas (beter bekend als Kerwin Duinmeijer) was, die door racistisch geweld om het leven zijn gekomen. Met mijn straatkunst hoop ik dat mensen kennismaken met thema’s waar ze eerder niet mee geconfronteerd zijn of bij hebben stilgestaan. Misschien nodigt het ze uit om er meer over te weten te komen.’

Welke gouden tip wil jij je medeAmsterdammers geven voor een leukere sfeer op straat?

‘Groet elkaar. Ik heb vijftien jaar in Oost gewoond waar de laatste jaren bijna niemand dat meer doet en woon sinds kort in Zuidoost waar bijna iedereen elkaar groet. Een leefbare stad begint bij elkaar leren kennen en met elkaar in gesprek gaan. Zo ontdek je wat je gemeen hebt en waarvoor je je samen kunt inzetten.’ •

‘Ik vind het belangrijk om ingewikkelde kwesties behapbaar en toegankelijk te maken’

Vind je weg op open.amsterdam

Zoeken naar documenten die de gemeente openbaar heeft gemaakt? Dat kan op open.amsterdam. Van alles over erfpacht tot meer dan tweeduizend Wob- en Woo-besluiten.

Zoekmachine

Benieuwd waar de gemeente het komende jaren geld aan uitgeeft? Of wat de woningbouwplannen zijn in een nieuwe wijk? De website open.amsterdam is één grote zoekmachine met een schat aan informatie over de stad. Gebruik trefwoorden zoals ‘begroting Amsterdam’ of ‘evenementen Westerpark’ om te vinden wat je zoekt.

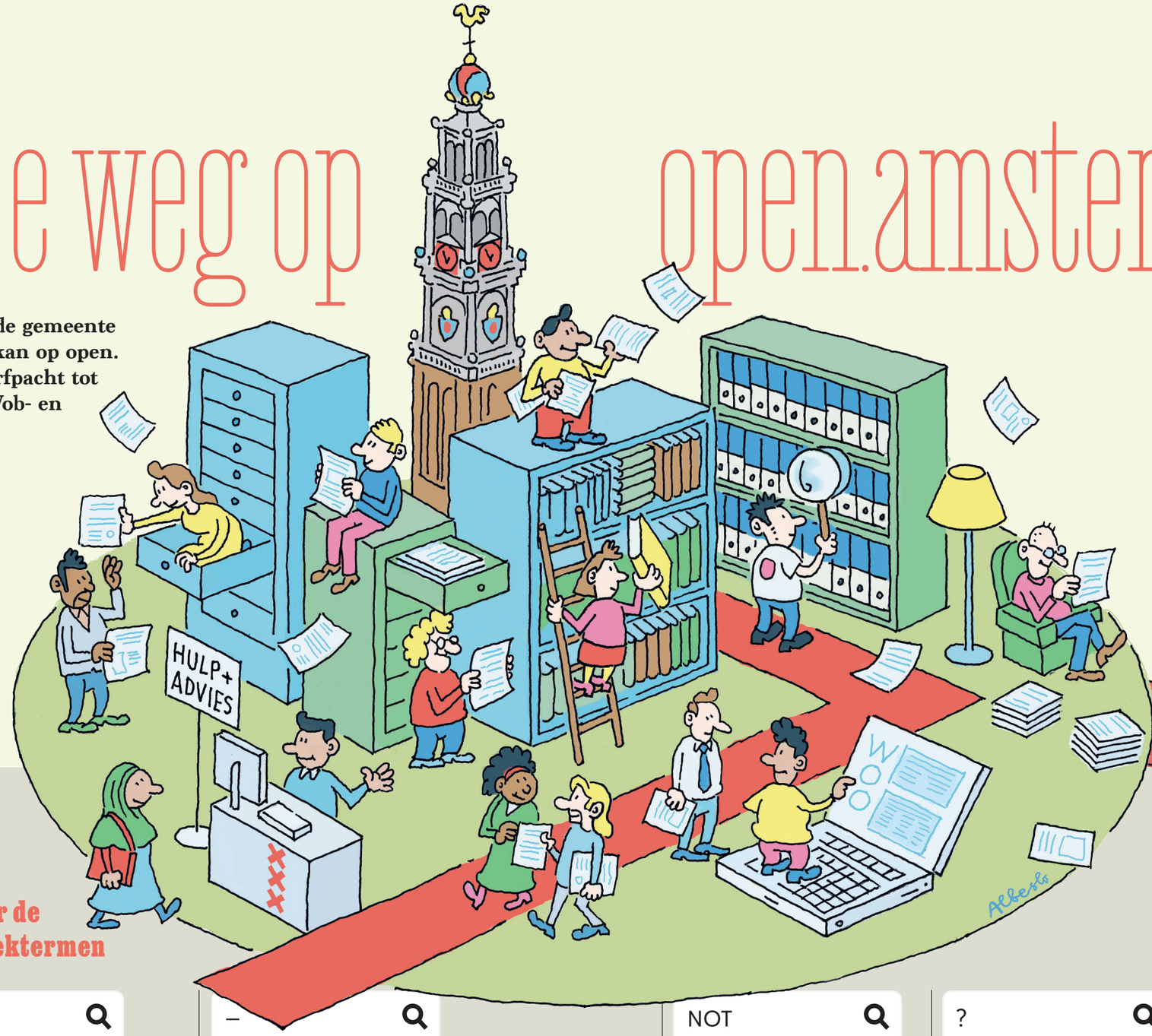

Tips voor de beste zoektermen

*

1 Zet een * achter het woord fiets* en vind niet alleen documenten met het woord fiets, maar ook met uitbreidingen op dat woord, zoals fietsenstalling, fietsnietjes en fietsenrekken.

–

2 Gebruik het -teken om onderwerpen uit te sluiten. Bij ‘museum -plein’ krijg je resultaten met museum en zonder plein. Dus geen Museumplein, maar wel Rijksmuseum.

NOT

3 Ook met NOT sluit je zoekresultaten uit. De zoekopdracht ‘stadstuin NOT park’ geeft wel resultaten met het woord stadstuin, maar niet met park.

?

4 Plaats een vraagteken in een woord voor meerdere letteropties. Als je w?gen invult, zoek je op wegen, wogen en wagen.

AND

5 Plaats AND tussen twee zoektermen voor documenten waarin beide woorden voorkomen. Bijvoorbeeld ‘muziek AND festival’.

OR

6 Door OR tussen twee zoektermen te plaatsen, krijg je juist zoekresultaten met het ene woord of het andere woord. Denk aan: ‘Dam OR demonstratie’.

11 verschillende soorten informatie

Informatie die de gemeente actief openbaar maakt, is vanuit de Wet open overheid (Woo) opgedeeld in elf categorieën. Ben je op zoek naar een bestuursstuk, onderzoeksrapport of wil je een jaarverslag inzien? Op **open.amsterdam/categorieen** ontdek je per onderwerp hoe en waar je de juiste documenten vindt of opvraagt.

- bestuursstuk
- onderzoeksrapport
- jaarverslag
- beschikking

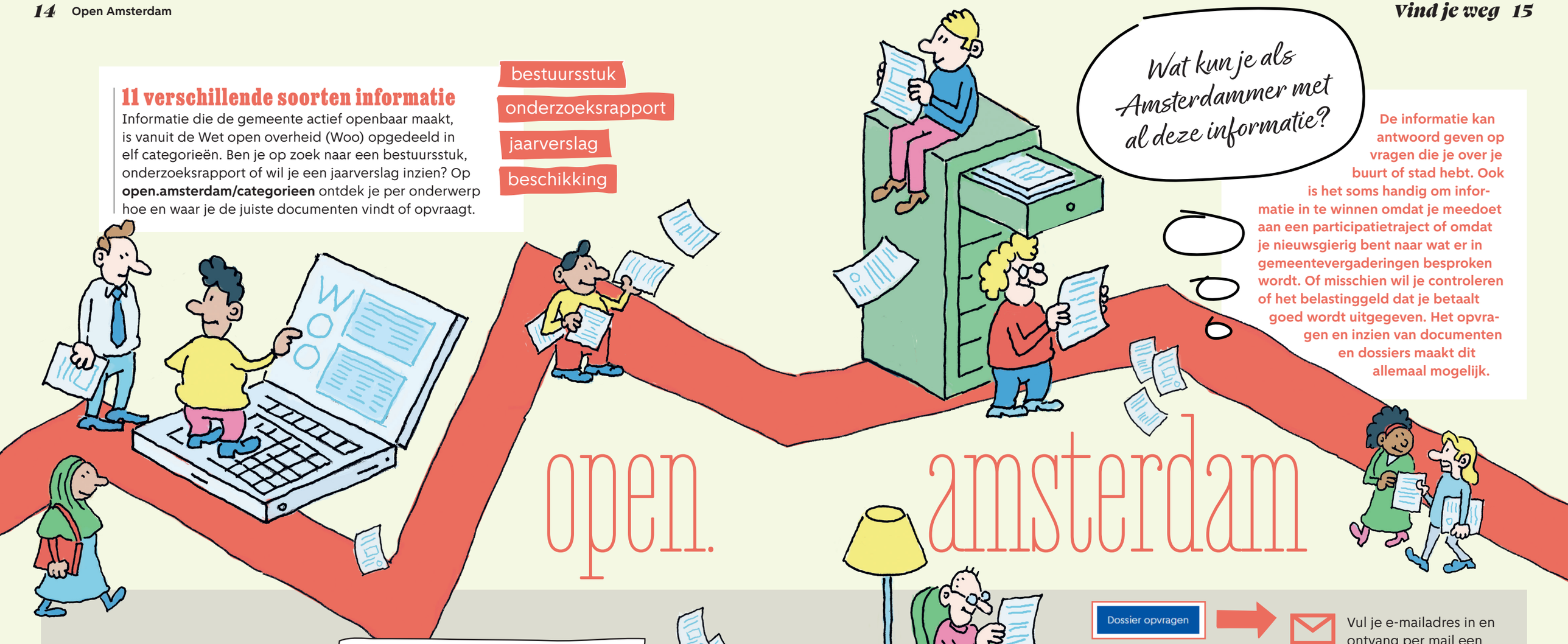

De informatie kan antwoord geven op vragen die je over je buurt of stad hebt. Ook is het soms handig om informatie in te winnen omdat je meedoet aan een participatietraject of omdat je nieuwsgierig bent naar wat er in gemeentevergaderingen besproken wordt. Of misschien wil je controleren of het belastinggeld dat je betaalt goed wordt uitgegeven. Het opvragen en inzien van documenten en dossiers maakt dit allemaal mogelijk.

Overige onderwerpen

Niet alle informatie die de gemeente openbaar maakt, valt onder een van de elf Woo-categorieën. Terwijl dat soms juist wel onderwerpen of thema's zijn waar Amsterdammers veel vragen over hebben. Bijvoorbeeld preventief fouilleren en de vernieuwing van het erfpachtstelsel. De gemeente publiceert dit soort documenten actief omdat veel mensen daar meer over willen weten. Informatie over deze onderwerpen vind je op **open.amsterdam/overige-onderwerpen**

Klik op deze afbeelding om het gevonden **document** te bekijken.

Klik op deze knop als je het hele **dossier** wilt opvragen.

Dossier opvragen

Vul je e-mailadres in en ontvang per mail een downloadlink. Let op: deze link is 24 uur geldig.

Stand van zaken

Hoeveel en welke Woo-verzoeken lopen er op het moment? Welk percentage is op tijd afgehandeld? Welke (beroeps)groepen dienen de meeste Woo-verzoeken in? Het dashboard Woo-verzoeken geeft antwoord op al deze vragen en wordt dagelijks bijgewerkt. Meer weten? Neem een kijkje op **open.amsterdam/lopende-woo-verzoeken**

Een schat aan informatie in het Stads-archief

In het Stadsarchief aan de Vijzelstraat zit het Openbaarheids-centrum van Amsterdam. Dat is een logische plek, want hier ligt ongeveer 60 kilometer aan papier en 180 terabyte met digitale informatie over de stad opgeslagen: van de vroegste geschiedenis tot nu. Dienstverlener Batuhan Akyol helpt iedereen die informatie zoekt op weg.

Mensen komen om allerlei redenen naar het Stadsarchief, vertelt Batuhan. ‘Bijvoorbeeld om meer te weten te komen over hun familiegeschiedenis, omdat ze vragen hebben over de Tweede Wereldoorlog of omdat ze op zoek zijn naar oude bouwtekeningen van hun woning. Wat bezoekers vaak niet weten, is dat ze deze informatie meteen zelf kunnen opzoeken. Het Stadsarchief is openbaar voor iedereen.’ Nu het Openbaarheids-centrum in het Stadsarchief gevestigd is, kun je hier ook terecht met vragen over de open overheid en hulp krijgen bij het zoeken en vinden van informatie op het platform open.amsterdam. Hier vind je meer dan 150.000 digitale openbare documenten.

Wist je dat...

het oudste document in het Stadsarchief uit 1275 komt? Hierin wordt Amsterdam voor het eerst genoemd. Daarom geldt 1275 als het geboortejaar van de stad.

Een duik in de familiegeschiedenis

Bezoekers die ver terug willen zoeken in hun familiegeschiedenis, wijst Batuhan op de poorterboeken. Vanaf ongeveer 1531 konden bewoners van Amsterdam poorter worden. Zij hadden meer rechten dan andere Amsterdammers; ze mochten bijvoorbeeld voor de overheid werken en werden geregistreerd. De poorterboeken bevatten duizenden namen van Amsterdammers en gaan tot het jaar 1811.

Bezoek uit het buitenland

Batuhan beantwoordt vragen via de mail, de chat en aan de balie. Ook mensen uit het buitenland weten het Stadsarchief te vinden. Zij zijn vaak benieuwd naar de geschiedenis van hun voorouders. Vandaag staat Batuhan een stel uit de Verenigde Staten te woord. Ze zijn benieuwd of hun achternaam uit Duitsland of Nederland komt. Batuhan toont ze de zoekresultaten die naar boven komen.

Zoektips delen

Als Batuhan mensen helpt, legt hij ze ook meteen uit hoe hij de informatie vindt. ‘Zodat ze weten hoe ze zelf kunnen zoeken. Wanneer ik vragen via de mail of chat beantwoord, vertel ik ook altijd welke stappen ik heb ondernomen.’

Papier of digitaal?

Alle vragen die Batuhan krijgt, probeert hij dezelfde dag te beantwoorden. ‘Meestal lukt dat, maar soms moet ik uitzoeken of een document digitaal is of hier opgeslagen ligt. We hebben ook een depot in Amsterdam-Noord. Als documenten daar liggen, duurt het iets langer voordat ze hier zijn.’ Sommige mensen hebben liever het originele document dan de digitale versie. Dit wordt dan voor ze klaargelegd in de studiezaal, waar ze het kunnen inzien.

Waardevolle documenten

Het Stadsarchief beschikt over een schat aan waardevolle, kwetsbare en soms eeuwenoude documenten. Als die vervoerd, gedigitaliseerd of opgeslagen worden, gebeurt dat zorgvuldig. Alles wordt op een speciale manier ingepakt, zodat stukken niet beschadigen of verloren gaan.

Toekomstplannen

Het doel is om alle originele documenten uit het Stadsarchief te digitaliseren, vertelt Batuhan. ‘Op dit moment zitten we ongeveer op twintig procent, dus het duurt nog even voordat het zover is. Alle documenten zijn wel al digitaal op te vragen. Het duurt uiterlijk twee weken voordat wij iets gescand hebben en digitaal kunnen versturen. Het mooie van die aanvragen is dat wij daar zelf ook wat aan hebben.’

Wist je dat...

je ook in het Stadsarchief kunt zitten om te studeren en te werken?

Het gebouw De Bazel, waarin het Stadsarchief is gevestigd, bestaat sinds 1926. Het was het hoofdkantoor van de voorloper van de ABN AMRO Bank. Het Stadsarchief zit hier sinds 2007, maar veel details, zoals de kluizen in de kelder, herinneren aan vroegere tijden.

Hoe de rol van het Stadsarchief verandert

Vroeger kon je alleen op aanvraag documenten inzien bij het Stadsarchief. Door nieuwe wetten en technieken kun je informatie nu ook vanuit huis bekijken. De laatste technologieën maken het mogelijk om zelfs handgeschreven teksten online te doorzoeken. De medewerkers bij het Stadsarchief zorgen ervoor dat alle informatie in de toekomst beschikbaar blijft. Het Openbaarheidscentrum, dat vrij te bezoeken is, past bij deze ontwikkeling. De functie van het Stadsarchief verandert zo van een “veilige kluis” naar een plek met toegankelijke informatie voor iedereen. Dus kom vooral langs met vragen en ontdek meer over het verleden en heden van onze prachtige stad.

5 redenen voor Open Amsterdam

1 Je hebt recht op informatie

Hoezo zijn er ineens **minder parkeerplaatsen** beschikbaar in de straat? En waarom wordt een eeuwenoude boom gekapt? Als bewoner, ondernemer of bezoeker van Amsterdam heb je het recht om te weten **welke keuzes de gemeente maakt,** hoe die keuzes gemaakt worden en wat ze voor jou betekenen.

2 Je weet hoe het geld besteed wordt

De gemeente kan belastinggeld maar één keer uitgeven, dus het is belangrijk dat dit goed gebeurt. **Onderzoekers, journalisten en bewoners kunnen hier informatie over inwinnen.** En het aankaarten als geld niet goed wordt besteed. Wist je dat dit al vaak gebeurt en de overheid daar ook echt iets mee doet? **Dat levert Nederland jaarlijks 680 miljoen euro op.** Wil je hier meer over lezen? Kijk dan op openstate.eu/nl/2026

3 Samen maken we de stad

Amsterdammers weten als geen ander hoe het is om in de stad te wonen en te werken. Deze ervaringen en inzichten zijn waardevol voor **de leefbaarheid van de stad.** Daarom is het belangrijk dat je je stem laat horen tijdens **participatietrajecten** en **inspraakbijeenkomsten**.

4 We voorkomen dubbel werk

Informatie toegankelijk maken, betekent kennis delen. **Dankzij de Wet open overheid is informatie snel toegankelijk en makkelijk te delen.** Dat scheelt ambtenaren veel dubbel werk en als bewoner heb je hier ook veel aan. Bij het Stadsarchief vraag je bijvoorbeeld eenvoudig constructietekeningen op van je woning. Handig als je die wilt verbouwen.

5 Informatie delen moedigt innovatie aan

Informatie die vrij beschikbaar is, geeft bedrijven en burgers de kans om **nieuwe producten te ontwikkelen.** Wist je dat de app 9292 ontstaan is dankzij openbare overheidsinformatie? Zo stimuleert open informatie innovatie.

‘OPEN-BAAR-HEID

VRAAGT VERANTWOORDELIJKHEID EN NIEUWSGIERIGHEID VAN IEDEREEN’

‘Nieuwsgierig zijn naar elkaar is een goed begin als je wilt samenwerken aan een meer ontspannen samenleving’

Sjoukje Atta

LEEFTIJD 52 jaar
FUNCTIE Stedelijk directeur Stadsdelen, Beheer en Dienstverlening gemeente Amsterdam
ZET ZICH IN VOOR
Het ontwikkelen van de organisatie, samenwerken met de stad en goed werkgeverschap

Wat betekent open en transparant werken voor jou?

‘Voor mij betekent ambtelijk vakmanschap dat je duidelijk en voorspelbaar bent. Daarom is het belangrijk om informatie te delen en gebruik te maken van de kennis en wijsheid die er al is. Alleen zó kunnen we in Amsterdam inhoudelijk goede besluiten nemen die ook rechtvaardig voelen. Er zit zoveel kennis en ervaring in onze stad; daar moeten we als gemeente nieuwsgierig naar blijven en die moeten we leren toepassen. Dat is niet altijd makkelijk. Want er zit een groot verschil in hoe betrokkenen tegen onderwerpen aankijken en hoe belangrijk ze worden ervaren. Die perspectieven transparant bij elkaar brengen, is voor mij heel belangrijk. Soms duurt het daardoor langer om tot een oplossing te komen, maar die is dan wel beter uitgedacht.’

Wat vraagt openheid van de gemeente en de stad?

‘Verantwoordelijkheid en nieuwsgierigheid, van zowel ambtenaren als Amsterdammers. Want informatie heeft pas een toegevoegde waarde als je daar samen over praat en het begrijpt: dan ontstaan kennis en wijsheid. In mijn functie ben ik verantwoordelijk voor veel organisatieonderdelen die dagelijks in contact staan met bewoners. Juist op die plekken en momenten is het belangrijk dat we elkaar proberen te begrijpen. Nieuwsgierig zijn naar elkaar is een goed begin als je wilt samenwerken aan een meer ontspannen samenleving. En ik denk dat het ook helpt als we hardop toegeven dat samenleven moeilijk is, dat we daar allemaal verschillende verantwoordelijkheden in hebben en dat we elkaar daarin hard nodig hebben.’

‘Er zit zoveel kennis en ervaring in onze stad; daar moeten we als gemeente nieuwsgierig naar blijven en die moeten we leren toepassen’

Zit er ook een keerzijde aan openbaarheid?

‘De bedoeling van een wet zou altijd leidend moeten zijn. Bij de Woo is dat volgens mij dat besluiten van bestuurders en ambtenaren transparant en goed te volgen zijn. Het risico daarvan is dat zij als minder menselijk ervaren worden als elk bericht openbaar gemaakt moet worden. Een ander risico is dat we minder leren van fouten, omdat het hele leerproces ook openbaar gemaakt kan worden. Vertrouwen en goede relaties opbouwen en onderhouden zijn essentieel als je wilt leren hoe het nog beter kan, zodat we beter worden in echt samenleven. Als openbaarheid ervoor zorgt dat het wederzijds vertrouwen onder druk staat, komen die relaties in de knel. Ik zou het daarom een mooi doel vinden om te kijken hoe we elke dag beter samenleven door menselijk en transparant te zijn, zodat het prachtige vak van ambtenaar aantrekkelijk blijft.’ •

Hoe informatie wijs ben jij?

Lezen, surfen, bellen of via een ontmoeting met een echt persoon? Hoe kom jij aan je informatie? Doe de test en ontdek hoe goed jij op de hoogte bent.

1

Je wilt weten hoe hoog de vuilnisheffingen volgend jaar zijn. Waar kun je dit opzoeken?

- □ Begrotingen zijn op te vragen en in te zien via open.amsterdam.
- ○ Ik vraag het aan ChatGPT of zoek op de website van *Het Parool*.
- △ Geen idee, ik zie dat meestal pas op de aanslag.

2

Je buurvrouw vraagt of je vanavond meegaat naar een informatiebijeenkomst van de gemeente. Wat is je antwoord?

- □ Ja, ik was al van plan om te gaan.
- △ Nee, daar heb ik geen behoefte aan.
- ○ Misschien, al heb ik nu nog geen idee waar het over gaat.

3

Enig idee waar je historische kaarten en afbeeldingen van jouw buurt kunt bekijken?

- ○ Ik zou ze online opzoeken of misschien juist in een oude atlas.
- □ Ja, die zijn te vinden in het Stadsarchief.
- △ Die kan ik opvragen bij het Kadaster.

4

Als een buurman je wil toevoegen aan een appgroep van actievoerders uit de buurt, hoe reageer jij dan?

- △ Ik zeg eerlijk dat ik daar geen behoefte aan heb.
- ○ Dat vind ik leuk: ik ben benieuwd wat mensen daar delen.
- □ Ik zeg tegen hem dat ik allang lid ben van die groep.

5

Ontvang je de nieuwsbrief van de gemeente, en zo ja: wat lees je zoal?

- ○ Ik wist niet dat er een nieuwsbrief was, maar meld me gelijk aan.
- △ Nee, daar heb ik geen behoefte aan.
- □ Ja, ik lees bijvoorbeeld over de bouw van nieuwe woningen of waar ze aan de weg werken.

6

Heb je weleens op open.amsterdam gekeken?

- □ Zeker, ik gebruik de site regelmatig.
- ○ Nee, geen idee.
- △ Ja, ik heb weleens iets opgezocht.

7

Als de overheid vergunningsaanvragen en besluiten in jouw buurt publiceert, weet jij daar dan van?

- △ Ja, dat hoor ik vaak via via.
- □ Ja, ik heb ingesteld dat ik daar e-mails over ontvang.
- ○ Nee, ik wist niet dat dit gepubliceerd werd.

Uitslag

Omcirkel je antwoorden en bekijk welk symbool je het meest hebt omcirkeld.

Vooral vierkant? □

Jij bent goed op de hoogte van wat er speelt in jouw buurt. Je leest de brieven die de gemeente stuurt over eventuele ontwikkelingen en inspraak- en informatiemogelijkheden. Je weet zelf ook goed waar je meer informatie kunt vinden. Als het gaat om informatiewijsheid, scoor je hoog. Ga je weleens naar participatie- en informatiebijeenkomsten van de gemeente? Vooral doen, want het komt goed van pas als daar bewoners aan meedoen die goed op de hoogte zijn. Wijs je buren ook op het belang van meepraten, je inlezen en inspraak leveren. Amsterdam maken we samen en zo bereiken we als gemeente nog meer mensen. En kunnen we wat we doen, nog beter afstemmen op het belang van iedereen.

Vooral cirkel? ○

Ben je verbaasd als de buren ineens een uitbouw hebben en heb jij geen idee waarom de straat ineens is afgesloten? Dan is het tijd om je voortaan iets beter te laten informeren. Begin eens met jezelf aanmelden voor de nieuwsbrief van de gemeente Amsterdam en klik daarbij jouw stadsdeel aan. En wist je dat je op het platform open.amsterdam heel veel informatie over de gemeente kunt vinden? Of kijk eens wat vaker naar AT5. Vraag aan je buren of er een buurtapp is waarin jullie elkaar op de hoogte houden van ontwikkelingen en nieuws, en of je lid kunt worden. Het kan je helpen om je meer betrokken te voelen als je meer informatie hebt over je buurt en weet wat er speelt. Je kunt meedenken over de plannen in jouw buurt of stadsdeel. En dat geeft de meeste mensen een heel goed gevoel.

Vooral driehoek? △

Soms ben je op de hoogte van wat er speelt in jouw stadsdeel en gemeente, en soms ook niet. Als de informatienood hoog is, weet jij je weg te vinden. Je komt vooral in actie als er iets gebeurt in jouw straat of recht voor jouw deur. Je zit niet te wachten op eindeloos veel appjes in de buurtapp, nieuwsbrieven en e-mails vol vragen. Je bent als het ware je eigen filter voor informatie en kiest bewust alleen voor informatie over jouw buurt. Weet je zeker dat je op deze manier niets mist? Informatie- en inspraakavonden van de gemeente kunnen waardevol zijn, omdat je als inwoner op die momenten je mening mag geven en invloed hebt op de plannen.

Stilzwijgen kenmerkt de overheid

Hierboven zien we **een vrouw met een vinger voor haar lippen.** Zij beeldt stilzwijgen uit, een kwaliteit van de overheid. Deze afbeelding hangt boven een deur van het voormalige Amsterdamse stadhuis, nu het Koninklijk Paleis. Stilzwijgendheid of gesloten-heid is een belangrijke eigenschap van ambtenaren. En dat is logisch omdat ambtenaren veel vertrouwelijke informatie te zien krijgen.

Met de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) uit 1978 veranderde die visie. Er ontstond steeds meer het idee dat de overheid open en transparant moet zijn. Sinds 2022 is de wet aangepast tot de Wet open overheid (Woo). Maar wie het nieuws volgt over bijvoorbeeld de toeslagenaffaire of wie voor de overheid werkt, weet dat dit nog niet altijd en overal goed gaat. Als het erop aankomt is de overheid weinig transparant. Dat zie je wel aan al die zwartgelakte Woo-documenten.

De trouwe hond bij zijn overleden baasje drukt ambtelijke trouw of loyaliteit uit. Deze afbeelding hangt naast *De Stilzwijgendheid* in het Koninklijk Paleis.

Er zijn drie verschillende soorten overheidsinformatie te onderscheiden. De eerste soort is informatie die de burger per se moet weten, zoals de verkeersregels of een belastingaanslag. Als tweede soort is er informatie die vertrouwelijk is, zoals contracten, diplomatie of privacygevoelige informatie. De derde soort is het ingewikkeldst en gaat over informatie die geopenbaard kan worden, maar ook stilgehouden kan worden. En hierin ligt vaak de moeilijkheid. De overheid blijkt bij die derde soort vaak minder snel informatie te delen met burgers. En omdat het delen van die informatie soms moeizaam gaat, worden burgers wantrouwend. De overheid zegt transparant en open te zijn, maar is dat in de praktijk niet altijd.

Daarom vind ik open.amsterdam een goed initiatief. Op deze website maakt de gemeente zoveel mogelijk documenten openbaar. Dat is nodig en belangrijk. Maar er is een gevaar. Ooit kreeg ik van een voormalige topambtenaar college op de universiteit. Hij vertelde dat wanneer het ministerie een Kamerlid niet goed wilde informeren, ze domweg álle stukken gaven. Het Kamerlid kreeg dan anderhalve meter dossiers en werd daarvan niets wijzer. Het gaat natuurlijk bijna altijd om specifieke passages, zoals de kleine lettertjes in een contract. Als de overheid heel veel stukken deelt, maar niet de essentiële informatie uitlicht, dan werkt openbaarheid niet. Dan heeft het meer weg van een wassen neus en kan dit het wantrouwen van burgers juist vergroten. Mijn advies is daarom om de informatie te openbaren met een goede toelichting en uitleg. •

Serge Markx werkt op de nieuwsredactie van de afdeling Communicatie van de gemeente Amsterdam en schreef het boek *Straten van Amsterdam,* een kijkboek met foto's uit het Stadsarchief over de geschiedenis van de belangrijkste straten van het centrum.

Thomas Dekker

LEEFTIJD 33 jaar
FUNCTIE IT-consultant
WAPENFEIT Diende samen met zijn moeder Ginette diverse Woo-verzoeken in

‘Bewoners weten vaak het beste waar je een afvalpunt, bushalte of oplaadpunt kunt plaatsen’

Waarom dienden jullie Woo-verzoeken in?

‘Mijn moeder woont in Geuzenveld, in een straat waar de huizen grote schuine daken hebben. Bijna twintig jaar geleden plaatste een van de buren de eerste dakkapel in het hogere dakvlak, daarna volgden andere buren dat voorbeeld, onder wie mijn moeder. Dat leek toegestaan omdat er eerder een vergunning was verleend voor een dakkapel in de straat. Tot we twee jaar geleden een brief van de gemeente ontvingen waarin stond dat alle dakkapellen in de straat verwijderd moesten worden. Op die ene na. We dienden een Woo-verzoek in om die vergunning te kunnen inzien.’

Hoe pakten jullie dat aan?

‘Via de website van de gemeente vroegen we de stukken op van alle dakkapellen in de straat. Binnen een week ontvingen we een reactie. Onze vraag was te breed, maar de ambtenaar die ons hielp, vroeg door en deelde verschillende documenten met ons. Die informatie riep nieuwe vragen op die we per mail ook meteen aan dezelfde ambtenaar konden stellen. De vergunning is helaas nooit boven water gekomen. Dat is jammer, maar we zijn tevreden over hoe we zijn geholpen.’

‘De belangen van de bewoners kunnen eerder meegenomen worden en ik denk dat het vertrouwen geeft als de gemeente hen hoort’

Hoe staat het er nu voor met de dakkapellen?

‘Die zijn er nog steeds en wij hebben ondertussen niet stilgezeten. Onze buren tekenden een burenakkoord, waarin staat dat zij geen problemen hebben met de dakkapellen. Sterker nog: buren die er geen hebben, willen er zelf ook een. Helaas is hier niets mee gedaan. De rechter heeft nu mediation met de gemeente voorgesteld. Daar wachten we nog op.’

Welke tip heb je voor Amsterdammers die informatie zoeken?

‘Stel je vraag. Het Woo-formulier op de website is heel laagdrempelig. In de tijd van de Wob-verzoeken (de voorloper van de Woo: Wet openbaarheid van bestuur, red.) was het nog best lastig om aan je informatie te komen. Met de Woo is dat nu een stuk makkelijker. Ook als je je vraag niet helemaal goed kunt verwoorden, word je geholpen.’

Heb je nog tips voor de gemeente?

‘Participatietrajecten kunnen beter. Bewoners worden nu te vaak gevraagd om hun mening te geven als plannen grotendeels al vastliggen. Dan is het moeilijk en duur om een ontwerp nog om te gooien. Terwijl bewoners vaak het beste weten waar je een afvalpunt, bushalte of oplaadpunt kunt plaatsen. Er liggen veel kansen voor dit soort samenwerkingen. Dat betekent dat de belangen van de bewoners eerder meegenomen worden en ik denk dat het vertrouwen geeft als de gemeente hen hoort.’ •

‘Jongeren zijn de toekomst, dus luister naar ons’

Bernice Grootfaam

LEEFTIJD 18 jaar
STUDEERDE marketing en communicatie aan het ROC van Amsterdam.
WAS onderdeel van de mbo-denktank van de gemeente Amsterdam.
NU studeert ze cross-mediale communicatie aan het hbo

Wat doe je bij de MBO-denktank?

‘Met een groep mbo-studenten van verschillende opleidingen denken we na over vraagstukken van de gemeente Amsterdam. Ik hou ervan om m’n mening te geven. Daarom doe ik vaak mee aan dit soort initiatieven. Eerder deed ik dat voor Iconen van de Stad, een talentontwikkelingsprogramma waarbij we als mbo-studenten bekende Amsterdamse bedrijven bezochten, zoals het Rijksmuseum en Ymere.’

Welke tips heb jij als student voor de gemeente?

‘In mijn eigen buurt zou ik meer voorzieningen voor jongeren willen hebben. Ik ben opgegroeid op IJburg. Dat is een mooie wijk voor gezinnen, maar heel saai voor jongeren. Wat ik mis is een evenementenlocatie of een plek waar je andere jongeren kunt ontmoeten. Om samen wat te kunnen eten of drinken. De plekken die er zijn, zijn niet geschikt voor jongeren of worden gekaapt door volwassenen. Het liefst zet ik hier in de buurt een jongerenraad op of word ik jongerenvertegenwoordiger, zodat ik dit soort ideeën van de grond kan krijgen. Ik zoek al een tijd een ingang, maar het is nogal een doolhof om die te vinden.’

‘Wij jongeren hebben goede ideeën en een mening, maar we moeten de kans krijgen om die te uiten’

Hoe kom jij aan informatie over de stad?

‘Door om me heen te kijken en met vrienden te appen. Mijn moeder krijgt regelmatig brieven van de gemeente, waarin bijvoorbeeld staat dat de tramhalte tijdelijk verplaatst wordt. Ik snap niet waarom ik als jongere niet op zo’n mailinglijst sta. Voor mij is die informatie toch ook belangrijk? Mijn advies voor de gemeente: maak een nieuwsbrief voor jongeren, het liefst per stadsdeel. Een nieuwsbrief kan supersaai zijn, maar als je hem door jongeren laat maken, kan het een succes worden. Ik stel me beschikbaar als hoofdredacteur.’

Welke ontwikkeling moedig je aan?

‘Dat jongeren vanaf zestien jaar mogen stemmen voor de stadsdeelcommissies. Het verbaast me dat partijen in hun programma’s niet duidelijk maken wat ze voor jongeren willen doen. Terwijl wij tegen allerlei problemen aanlopen. Een stageplek vinden is bijvoorbeeld echt niet makkelijk en een woning vinden is haast onmogelijk. Wat mensen soms vergeten is dat jongeren de toekomst zijn, dus luister naar ons en informeer ons. Heb je vraagstukken die jongeren aangaan, betrek ons er dan bij. Wij hebben goede ideeën en een mening, maar we moeten wel de kans krijgen om die te uiten.’ •

5 uitdagingen van openbaarheid

Informatie die de gemeente maakt en ontvangt moet zoveel mogelijk gedeeld worden, vindt informatiecommissaris Sofie Bustraan. Toch is het onmogelijk en onwenselijk om alle informatie openbaar te maken. Hoe die keuze gemaakt wordt? Sofie Bustraan legt uit welke afwegingen zij en haar collega's van het Stedelijk Team Openbaarheid dagelijks maken.

1 Welke informatie maken we openbaar?

'In de Wet open overheid (Woo) staat dat alle informatie openbaar is, tenzij er een reden is om informatie (nog) niet te delen. Bijvoorbeeld als het gaat om persoonsgegevens, financiële informatie of veiligheid. Die ruimte in de wet betekent dat we steeds moeten afwegen: wat kunnen we openbaar maken en wat niet? Dat is vaak lastig. Want welk belang weegt zwaarder? Soms beschermen we de financiële belangen, soms is openheid juist belangrijker. Als we een keuze maken, moeten we die goed kunnen uitleggen.

Wanneer een inwoner of een journalist het niet eens is met een besluit, kan die in gesprek gaan met de informatiecommissaris.'

2 Waar vinden we de informatie die mensen opvragen?

'Op allerlei plekken: in documenten, e-mails en zelfs in Signalberichten. We denken na over manieren om alles goed op te slaan, zodat we alles later ook kunnen terugvinden. Technisch is dat vaak lastig. Hoe sla je bijvoorbeeld Signalberichten op die op een telefoon van een bestuurder staan? Er wordt op dit moment gewerkt aan een technische verbetering, zodat dit makkelijker wordt.'

3 Wanneer maken we informatie openbaar?

'Steeds vaker kiest de gemeente voor het actief (uit eigen beweging) openbaar maken van informatie. We doen dat bijvoorbeeld als we veel Woo-verzoeken krijgen omdat een onderwerp leeft. Dat deden we eerder toen het erfpachtstelsel werd aangepast en toen de politie preventief ging fouilleren. Ook als er een groot maatschappelijk belang is, kiezen we steeds vaker voor actief openbaar maken. Begin 2026 maakten we onderhandelingsstukken over de vorming van de gemeenteraad openbaar, zodat bewoners meer inzicht kregen in het politieke proces.'

'Het is ontzettend belangrijk dat we niet alleen informatie delen, maar ook in gesprek gaan met inwoners'

4 Wat betekent openbaarheid voor het werk van ambtenaren?

'Ambtenaren weten dat hun mails en berichten openbaar gemaakt kunnen worden. Dat kan spanning geven. Dat vind ik begrijpelijk, want je moet soms ook je ideeën kunnen delen met collega's, zonder dat je bang hoeft te zijn om daar later op afgerekend te worden. Als die angst ontstaat, kunnen ambtenaren denken: ik bel wel even. Maar dan wordt er geen informatie vastgelegd en is die nergens terug te vinden. We moeten nadenken hoe we dat voorkomen.'

5 Wat levert een open overheid op?

'Openbaarheid kan zorgen voor meer vertrouwen in de overheid, maar het kan ook zorgen voor het omgekeerde. Bijvoorbeeld als uit de informatie blijkt dat de overheid iets niet weet of een fout heeft gemaakt. Daarom is het ontzettend belangrijk dat we niet alleen informatie delen, maar ook in gesprek gaan met inwoners. Zo kunnen we samen naar de informatie kijken en daarover van gedachten wisselen. Andersom kunnen wij dan ook leren van bewoners. Het lijkt me fantastisch als de gemeente kan aansluiten bij bewonersinitiatieven. En als we door naar elkaar te luisteren en met elkaar samen te werken de stad nog mooier kunnen maken.' •

‘Mijn baan zou eigenlijk niet moeten bestaan’

Bas van Beek

LEEFTIJD 39 jaar
FUNCTIE Woo-coördinator en onderzoeksjournalist bij Follow the Money en voorzitter van de Woo-werkgroep van de Vereniging van Onderzoeksjournalisten
MAAKT ZICH HARD VOOR Een transparantere overheid

Wat houdt jouw werk precies in?

‘De Wet open overheid zou ervoor moeten zorgen dat iedereen met gemak informatie kan opvragen. Dus mijn baan zou eigenlijk niet moeten bestaan. Toch is het door alle juridische procedures een specialiteit geworden. Als een journalist van Follow the Money een Woo-verzoek wil indienen, kijk ik mee. We zoeken eerst uit of er geen snellere route is om de informatie te verkrijgen. Soms krijg je met de juiste vragen sneller een antwoord via een woordvoerder. Maar als het verhaal niet verteld kan worden zonder overheidsdocumenten, zullen we een Woo-verzoek doen. En veel verhalen kunnen zonder deze prachtige wet nooit verteld worden.’

Is het moeilijk om informatie op te zoeken?

‘Het probleem is dat veel mensen vaak heel breed informatie opvragen, omdat ze niet weten waar ze naar op zoek zijn. Ik probeer het zo gericht mogelijk op te vragen. Je moet je verdiepen in welke documenten de overheid allemaal maakt. Als je om een nota vraagt en het document heet een memo, dan krijg je het niet. In de meeste gevallen vind ik de informatie die ik zoek. Ik vraag ook alleen informatie op als ik vermoed dat die informatie er is. Krijg ik het idee dat er informatie wordt achtergehouden? Dan ga ik echt met een stofkam door de documenten en kan elk woord van belang zijn.’

Wat doe je als journalist met die informatie?

‘We kunnen alle documenten die bij de overheid liggen opvragen. Dat is een belangrijk gegeven, want dat zijn ook brieven van bedrijven die de overheid aanschrijven. Zoals Shell of een ander groot bedrijf. Er liggen dus unieke en belangrijke bronnen, want die documenten zijn nog nergens gepubliceerd. Bij Follow the Money willen we vooral misstanden aan de kaak stellen. Als onderzoeksjournalist zet ik me in voor een transparante overheid. Daarom wil ik dat Woo-verzoeken goed en efficient worden uitgevoerd.’

Welke tips heb je voor Amsterdammers die onderwerpen verder willen onderzoeken?

‘Verdiep je in hoe de overheid werkt. Ik geef les aan aankomend journalistiek talent. Dan geef ik altijd de tip dat ministeries hun dossiers actief openbaar maken voor hun nieuwe medewerkers en stagiaires, en deze dossiers zijn ook een heel nuttige bron voor journalisten. Daarin kun je lezen welke afdelingen er zijn en wat ze doen. Zo bevatten de notulen van bepaalde werkgroepen vaak schatten aan informatie. Laatst heb ik voor een artikel over China de notulen van Het Groot China Overleg opgevraagd. Alle ministeries schoven daarvoor aan. Dat gaf een prachtig overzicht van hoe alle ministeries naar China kijken. Doe dus altijd onderzoek naar welke documenten er liggen. Ga eens met een gele markeerstift door openbare stukken en onderstreep welke documenten worden genoemd. Dan weet je precies welke je voor je eigen onderzoek kunt opvragen.’ ●

‘Als onderzoeksjournalist zet ik me in voor een transparante overheid. Daarom wil ik dat Woo-verzoeken goed en efficiënt worden uitgevoerd’

‘Als je initiatief neemt, gaan er deuren open’

Wat voor stichting wilde je opzetten en hoe heb je dat aangepakt?

‘Ik werkte al jaren met mensen zonder verblijfsvergunning en zag dat ze het niet breed hadden. Om hen te helpen wilde ik cursussen in zeefdrukken en ondernemen gaan geven, zodat ze verkoopbare producten zouden kunnen maken. Daarvoor had ik subsidie nodig, maar ik had geen idee hoe ik dat moest aanpakken. Mijn zoektocht begon online, maar ik wist niet goed bij welk subsidieloket mijn project hoorde. Toen zag ik de bijeenkomst AmsterDOEN van de gemeente Amsterdam. De workshop die ik daar volgde, heeft me enorm geholpen.’

Wat heb je daar geleerd?

‘Ik kreeg advies over hoe ik dit kon aanpakken en waar ik moest beginnen. Ook leerde ik mensen kennen die me verder hebben geholpen. Zo heeft iemand van de gemeente mijn plan van aanpak meegelezen. Zij besloot niet over de subsidie, maar wist wel wat belangrijk was om in het plan op te nemen. Ze gaf me tips over wat er nog ontbrak en wat korter kon. Ook na die workshop ben ik contact blijven leggen met verschillende mensen van binnen en buiten de gemeente. Ik nodigde ze uit in mijn atelier om te laten zien wat ik doe. Of ik ging zelf op pad, bijvoorbeeld naar het inloopspreekuur van de stadsdeelvoorzitter.’

Barnet Kansil

LEEFTIJD 54 jaar
FUNCTIE Kunstenaar en oprichter van The DOOR Project
ZET ZICH IN VOOR Het ondersteunen van vluchtelingen en migranten met sociale kunstprojecten

Hoe ervaarde je die contacten?

‘Het was niet altijd makkelijk. Zo bleek de eerste gebiedsmakelaar die ik sprak niet de juiste te zijn. De tweede ook niet. De derde kon me wel helpen, maar het duurde maanden voordat hij me belde. Dat had van mij sneller gemogen. Toch begrijp ik dat dit tijd kost. Voordat je geld krijgt, moet iedereen er wel van overtuigd zijn dat het plan stevig staat. Dus als aanvrager moet je doorzetten.’

Welke tip heb je voor andere ondernemende Amsterdammers?

‘Ga op pad en praat met mensen, binnen en buiten de gemeente. Nodig iemand uit voor een kop koffie en vertel over je idee. Begin met schrijven en vraag anderen om mee te lezen. Als je zelf initiatief toont, kun je veel bereiken. Soms duurt het lang, maar het kan wel. Ik vind het fantastisch dat uiteindelijk alle deuren van de gemeente open zijn gegaan en we deze stichting hebben kunnen opzetten. Samen met twintig vrijwilligers helpen we nu veertig tot vijftig nieuwkomers per jaar. Zij krijgen onder andere cursussen in ondernemerschap en ambachtelijke technieken zoals zeefdrukken en blockprinten.’ •

‘De workshop die ik volgde via een bijeenkomst van AmsterDOEN heeft me enorm geholpen’

Openbaarheid?
zo doen ze dat in andere landen ...

Openbaarheid is niet vanzelfsprekend. Hoe is het internationaal gesteld met openbaarheid en wat kunnen we daarvan leren?

In sommige landen is er nauwelijks openbaarheid. Dit zijn vaak landen waar geen democratie is. Maar wist je dat openbaarheid in westerse landen ook niet altijd vanzelfsprekend is?

Openbaarheid in het nauw in de VS
De democratie in de Verenigde Staten staat onder druk. Tijdens de regering van Trump zijn sommige overheidsarchieven verwijderd of zelfs vernietigd. Woorden zoals klimaatverandering, abortus en diversiteit worden uit officiële documenten gehaald om zo de geschiedenis te herschrijven. Ondertussen noemt het Witte Huis Trump 'de meest transparante president ooit'.

Steeds meer regels in Rusland
In Rusland zijn er de laatste jaren meer regels opgesteld die het moeilijker maken om informatie te krijgen. De website waarop de Russische overheid informatie over beleid en overheidsactiviteiten deelde, bestaat niet meer. Onafhankelijke media en maatschappelijke organisaties mogen van de overheid steeds minder informatie delen.

Leren van Scandinavische landen
Er zijn ook landen die uitblinken in transparantie. Zweden is een van de koplopers. Dit was het eerste land ter wereld met wetgeving over openbaarheid: al sinds 1776! Burgers en journalisten hebben toegang tot publieke documenten en ambtenaren mogen vrijuit spreken. Dit heeft geleid tot een groot vertrouwen tussen burgers en de overheid. Toch is ook daar niet alles perfect geregeld. Je kunt er voornamelijk vastgestelde documenten opvragen. Wil je conceptversies opvragen, dan is dat een stuk lastiger. Verder zijn de laatste jaren steeds meer uitzonderingen doorgevoerd: onderwerpen die niet meer onder de wet vallen en dus niet meer openbaar gemaakt hoeven worden.

In Denemarken is openbaarheid een must. Dat komt onder andere omdat het land meestal een minderheidsregering heeft. Brede politieke steun van andere partijen is dan extra belangrijk voor de regeringspartijen. Transparantie is een van de manieren om dat vertrouwen te krijgen. Toch is de hoeveelheid informatie die openbaar is in Denemarken beperkter dan in Nederland. Net als in Zweden gaat het met name om vastgestelde documenten.

Nederland in top 10
Er bestaat een internationale ranglijst die laat zien welke landen het minst en meest corrupt zijn. Hoe minder corrupt, hoe hoger een land op de lijst eindigt. Nederland staat op de negende plek. Dat betekent dat het overheidssysteem in ons land redelijk schoon en transparant is en dat de kans op corruptie kleiner is dan in veel andere landen. Benieuwd hoe andere landen het doen? Kijk op transparency.org

Ruimte voor verbetering
Hoewel Nederland in de top 10 staat op het gebied van openbaarheid, is er nog ruimte voor verbetering. Nederland kan bijvoorbeeld leren van Zweden, waar informatieverzoeken sneller worden verwerkt. En van Denemarken, waar transparantie zorgt voor samenwerkingen tussen politieke partijen. Tegelijkertijd kunnen we in Nederland trots zijn dat veel documenten toegankelijk zijn, zelfs notities, mails en tekstberichten. ●

Nederland staat in de top 10 op het gebied van openbaarheid, maar er is nog ruimte voor verbetering

Denemarken
+ Heeft een cultuur van openheid, staat bovenaan in de transparantie-ranglijst
– Er is minder informatie beschikbaar dan in Nederland

Rusland
+ Geen
– Er is bijna geen openheid

Zweden
+ Eerste land ter wereld met een wet voor openbaarheid, verwerkt verzoeken snel
– Niet alle documenten zijn beschikbaar, er zijn steeds meer uitzonderingen

VS
+ Stond lang bekend als voorvechter van democratische waarden
– Sinds president Trump aan de macht is, is de transparantie afgenomen

Nederland
+ Er is veel toegang tot interne documenten
– Verzoeken worden traag verwerkt

‘Blijf niet zitten met frustratie, maar laat van je horen’

Kik Maassen

LEEFTIJD 21 jaar
STUDEERT Politicologie: internationale betrekkingen en organisaties aan de Universiteit Leiden
IS Voorzitter van het Europees Jeugdparlement Nederland

Waar komt jouw interesse in politiek vandaan?

‘Vanaf de middelbare school begon ik me steeds meer te interesseren voor de problemen in de wereld. De woning- en klimaatcrisis en de gasprijzen die omhoogschoten door de oorlog in Oekraïne. Ik wilde er alles over weten en las veel kranten. Op de middelbare school kon ik weinig met mijn interesse. Daarom sprak het Europees Jeugdparlement Nederland me aan. Hier ontmoet ik andere jongeren met dezelfde interesses en heb ik ontdekt dat het niet altijd erg is als je van mening verschilt. Soms moet je compromissen sluiten om er samen uit te komen of stel ik mijn mening bij omdat ik nieuwe informatie en inzichten krijg.’

‘Scandinavië loopt voor op ons, maar je kunt je afvragen hoe ver je wilt gaan’

Met welke onderwerpen die in Amsterdam spelen, houd jij je bezig?

‘Ik volg de ontwikkelingen op het gebied van autorijden op de voet. Zelf ben ik hartstikke blij met de plannen om auto’s in de stad terug te dringen, maar ik snap ook dat deze plannen bij veel Amsterdammers weerstand oproepen. Ik vind dat de gemeente bewoners goed informeert met flyers en brieven, maar ik mis het totaalplaatje. Amsterdammers zien nu vooral welke impact het heeft als er bijvoorbeeld ineens minder parkeerplekken voor de deur zijn. Maar als ze zouden weten dat we het aantal auto’s moeten terugdringen omdat het anders ten koste gaat van de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad, hebben ze daar misschien meer begrip voor.’

Hoe is het in Nederland gesteld met openbaarheid in vergelijking met andere landen?

‘We zitten in de voorhoede als je het vergelijkt met andere westerse democratische landen. In de praktijk doet Nederland het bijvoorbeeld beter dan de Verenigde Staten. Scandinavië loopt voor op ons, maar je kunt je afvragen hoe ver je wilt gaan. In Zweden kun je bijvoorbeeld zelfs elkaars persoonlijke informatie opvragen, zoals waar mensen wonen en wat hun geboortedatum is.’

Waar wil je medestudenten op wijzen als het gaat om Open Amsterdam?

‘Dat er in de lokale politiek meer mogelijk is dan je denkt. Raadsleden zijn echt bereid om naar je te luisteren. Je kunt bijvoorbeeld inspreken bij een raadscommissie, naar een inspraakavond gaan of een raadslid aanschrijven. Blijf niet zitten met je frustratie, maar neem het heft in eigen hand. Verenig je met andere jongeren en laat van je horen. Een voorbeeld is de campagne "Wij eisen de nacht op", die na de dood van de zeventienjarige Lisa de veiligheid van vrouwen op straat in korte tijd landelijk op de agenda zette. Het is verdrietig dat daar zoiets voor nodig is, maar het laat zien dat bestuurders wel degelijk in beweging komen als mensen zich verenigen.’ ●

‘Hier ontmoet ik andere jongeren met dezelfde interesses en heb ik ontdekt dat het niet altijd erg is als je van mening verschilt’

Hoe belangrijk is open en transparant werken voor jou?

‘Ontzettend belangrijk en ook vanzelfsprekend. Alle kennis die we opbouwen wordt betaald met publiek geld. Dus ik vind dat die kennis van iedereen is. Het is ook belangrijk dat Amsterdammers makkelijk toegang hebben tot die informatie én dat ze begrijpen wat ze lezen. Want alleen dan kunnen ze meedenken en hun mening geven. Dat is de basis van een goed werkende democratie.’

‘Amsterdammers en de gemeente hebben elkaar nodig’

Heeft de Wet open overheid (Woo) jouw werk veranderd?

‘Eigenlijk niet, want waar mogelijk probeerde ik altijd al open te werken. Dat doe ik bijvoorbeeld door actief informatie te delen, zoals jaren geleden op Open Research over het realiseren van groene daken met waterberging. Nog steeds krijgen we daar vragen over, uit de hele wereld. Dat laat zien hoe waardevol kennis delen is. Inmiddels ga ik nog een stapje verder en deel ik niet alleen eindrapporten, maar ook interviews en conceptrapporten. Dat doe ik vooral bij de meer ingewikkelde opgaven. Want juist als nog niet helder is wat het eindresultaat moet zijn, heb je elkaar nodig om er iets werkbaars van te maken.’

Hoe reageren je collega’s daarop?

‘Wisselend. Sommigen vinden dat spannend. Toch ben ik ervan overtuigd dat een project niet afgerond hoeft te zijn voordat je iets deelt. Zolang je maar duidelijk bij de informatie vermeldt wat de status daarvan is. Op die manier kunnen we delen waar we staan in het denkproces, of welke richting een project op gaat. Zeker bij grote opgaven als duurzaamheid is dat nuttig, want nog niemand heeft alle oplossingen. Het beste wat je dan kunt doen, is het delen van de informatie die je hebt. Als anderen daarop voort kunnen bouwen, heeft de overheid daar mogelijk ook weer profijt van. Zo kun je grote vraagstukken samen oppakken.’

Hoe zie jij de toekomst van Open Amsterdam?

‘We staan pas aan het begin, want alleen informatie op een platform delen is niet genoeg.

‘Informatie moet vindbaar, toegankelijk én begrijpelijk zijn voor iedereen’

Informatie moet vindbaar, toegankelijk én begrijpelijk zijn voor iedereen, dus ook als je laaggeletterd bent of bijvoorbeeld een lichte verstandelijke beperking hebt. Hoe we dat gaan doen met al die informatie die beschikbaar is? Dat is een enorme klus, maar zeker is dat de gemeente en Amsterdammers elkaar daarbij nodig hebben. Bovendien gaat het niet alleen om schriftelijke informatie. Als ambtenaar moet je ook toegankelijk zijn en open staan voor mensen in de stad voor wie je werkt.’ ●

Marc van Gemert

LEEFTIJD 65 jaar
FUNCTIE
Topadviseur bij de gemeente Amsterdam
ZET ZICH IN VOOR
Een democratische en toekomstbestendige stad

1750
Tijdens de verlichting komt het idee van een open overheid op

1813
Willem I komt aan de macht

1848
Met de nieuwe Grondwet wordt Nederland weer een democratie

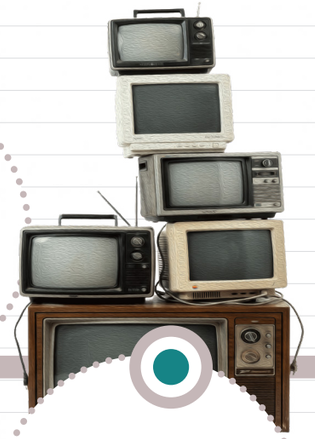

1966
Er zijn inmiddels ruim 2,2 miljoen televisies in Nederland

1980
Wet openbaarheid van bestuur (Wob)

1990
Opkomst van het internet

Via koning Willem I en de eerste televisie naar steeds meer inspraak voor burgers

Welke impact heeft een open overheid op de samenleving? Om dit goed te kunnen begrijpen, kijkt hoogleraar Albert Meijer* naar een aantal grote gebeurtenissen in de geschiedenis.

* ALBERT MEIJER IS HOOGLERAAR PUBLIEKE INNOVATIE BIJ DE UNIVERSITEIT UTRECHT. HIJ IS EEN EXPERT OP HET GEBIED VAN BESTUUR IN DE INFORMATIESAMENLEVING.

‘Om openbaarheid van bestuur in deze tijd te begrijpen, moeten we terugkijken naar de geschiedenis. Het is namelijk geen nieuwe ontwikkeling, maar een logisch gevolg van allerlei gebeurtenissen in de politiek en samenleving,’ vertelt Albert Meijer, hoogleraar publieke innovatie bij Universiteit Utrecht. Hij heeft onderzocht hoe de open en transparante overheid zich in de afgelopen 250 jaar heeft ontwikkeld.

De geschiedenis van openbaarheid
Rond 1750 ontstonden in Nederland nieuwe ideeën over hoe een land bestuurd zou moeten worden. Deze periode noemen we de verlichting. Mensen vonden steeds vaker dat de overheid open moest zijn over wat zij deed en waarom. In de Franse tijd werden vergaderingen van het parlement openbaar, zodat burgers ze konden bijwonen. De overheid ging belangrijke besluiten vaker actief delen met inwoners. Het idee daarachter was simpel: als burgers en overheid allebei toegang hebben tot goede informatie, kunnen ze samen betere keuzes maken.

Koning Willem I draait alles weer terug
In 1813 werd Napoleon verslagen en koning Willem I kwam aan de macht. Nederland veranderde van een republiek in een monarchie. Wat burgers belangrijk vonden, interesseerde Willem I niet. De open manier van besturen verdween weer naar de achtergrond. Pas in het jaar 1848 kregen burgers door een nieuwe grondwet weer meer rechten en werd Nederland een democratie.

De rol van televisie
Een andere grote gebeurtenis die het openbaar maken en delen van informatie vooruithielp, was de komst van de massamedia. Eerst kranten, later radio en televisie. In 1966 waren er in Nederland al 2,2 miljoen televisies! Voor het eerst konden mensen zien wat er in het land en de wereld gebeurde. De afstand tussen de overheid en de burgers werd kleiner en er kwam steeds meer ruimte voor openheid en transparantie.

Recht op openbaarheid
In 1980 werd de Wet openbaarheid van bestuur, de voorloper van Woo, ingesteld. Vanaf dit moment hadden burgers het recht om documenten van de overheid in te zien.

Hoe internet alles versnelde
In de jaren negentig bracht de opkomst van internet een extra versnelling in de toegang tot informatie. Albert Meijer: ‘Ineens kon iedereen van alles opzoeken vanuit de woonkamer. Politieke gebeurtenissen en technologische ontwikkelingen spelen dus een rol bij een open en transparante overheid.’ Elke fase brengt voor de overheid dan ook nieuwe aspecten en uitdagingen met zich mee, zoals sociale media en AI dat nu doen.

Werken vanuit een vissenkom
Albert Meijer vertelt dat de Wet open overheid voor ambtenaren veel impact heeft op hun manier van werken. Hij vergelijkt het met je werk doen vanuit een vissenkom. ‘Het zorgt ervoor dat ambtenaren netjes werken, want

‘Met de komst van internet kon iedereen ineens van alles opzoeken vanuit de woonkamer’

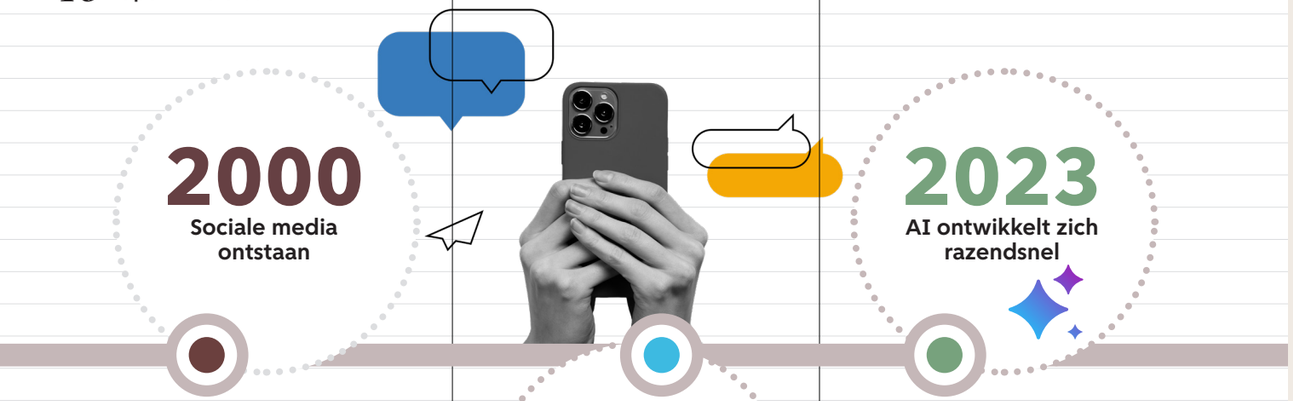

iedereen kan de hele tijd meekijken wat je doet. Je hebt op zich niets te verbergen, maar de hele tijd bekeken worden, geeft stress. Zeker in deze tijd waarin er soms veel media-aandacht is voor bepaalde zaken. Persoonlijke gegevens van ambtenaren verschijnen op sociale media en persoonlijke bedreigingen nemen toe.'

Idealen onder druk

De idealen rondom een open overheid staan daardoor – net als in het verleden – onder druk. Albert Meijer. 'We leven in een tijd waarin we discussies moeten voeren over nepnieuws en het manipuleren van informatie. Sommige mensen voelen steeds meer wantrouwen tegenover de overheid. Daarom is het belangrijk om na te denken over op welke manier overheidsinformatie aankomt bij de burger. Het alleen maar delen of zenden van informatie is niet genoeg. Hoe zorg je ervoor dat iedereen alles echt goed begrijpt? Het contact tussen de burgers en de overheid wordt daarom steeds belangrijker.'

Interactie vergroot vertrouwen

Veel mensen denken dat transparantie door de overheid kan leiden tot meer vertrouwen. Onderzoek toont aan dat dit niet klopt. Mensen met weinig vertrouwen in de overheid, krijgen niet meer vertrouwen als er meer openheid en transparantie is. Om het vertrouwen te vergroten, is volgens Meijer vooral meer interactie tussen mensen nodig. 'Het actief betrekken van burgers gebeurt al bij participatieprojecten in buurten, maar dit kan nog beter.'

> 'Het actief betrekken van burgers gebeurt al bij participatieprojecten in buurten, maar dit kan nog beter'

Meten is weten

'Naast samen het gesprek aangaan, moet je soms ook samen met burgers onderzoek doen om elkaar beter te kunnen begrijpen. Op de Veluwe vonden bewoners bijvoorbeeld dat de boerenbedrijven veel stankoverlast gaven. De Universiteit Utrecht heeft metingen gedaan in de omgeving om dat te toetsen. Die cijfers gaven een goede basis waarover de omwonenden en de boeren konden praten. Er was nog steeds een verschil van mening, maar op basis van feiten kun je een gesprek voeren om samen tot een oplossing te komen.'

Hoopvol vooruitkijken

Ondanks de vele uitdagingen die een open overheid met zich meebrengt, wil Albert Meijer hoopvol vooruitkijken. 'Laten we met elkaar kritisch blijven over hoe een open en transparante overheid blijft bijdragen aan een betere samenleving voor iedereen. Dat houdt in dat je als burger én ambtenaar moet weten wat er speelt. Dat gaat verder dan alleen informatie delen en lezen. Pas als er oog is voor een actieve participatie en interactie met burgers, werkt openbaarheid van bestuur.' ●

5 VRAGEN OVER OPEN AMSTERDAM

1 Wat is de Wet open overheid (Woo)?

De Woo regelt sinds 1 mei 2022 het recht op toegang tot informatie van de overheid. Het doel van de Woo is om de overheid transparanter te maken en zo het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid te versterken.

2 Wat is het verschil tussen actieve en passieve openbaarmaking?

Actieve openbaarmaking betekent dat de overheid zelf informatie openbaar maakt. Passieve openbaarmaking gebeurt als iemand om informatie vraagt die nog niet openbaar is. Als bewoner kun je daarvoor een Woo-verzoek indienen. Hoe meer informatie een gemeente zelf openbaar maakt, hoe minder verzoeken bewoners hoeven in te dienen. Op open.amsterdam vind je al veel openbaar gemaakte documenten.

3 Waarom is openbaarheid voor mij belangrijk?

Beslissingen die de overheid maakt, hebben invloed op jouw leven. Op je werk, je gezondheid, je veiligheid en je toekomst. In een democratie heb je het recht om daar informatie over te krijgen. De Woo beschermt dat recht. Als je informatie krijgt, kun je meedenken, vragen stellen en invloed uitoefenen. Dat is juist nu, in tijden van internationale spanningen, politieke verschuivingen en groeiende onzekerheid, erg belangrijk.

4 Welke invloed heeft de landelijke politiek op openbaarheid in Amsterdam?

Als openbaarheid in de landelijke politiek hoog op de agenda staat, dan werkt dit door in de gemeentepolitiek. Komt openbaarheid landelijk onder druk te staan? Dan blijft Amsterdam bewust in openbaarheid investeren, omdat transparantie een kernwaarde is van de democratie. Amsterdam wil zo een voorbeeld zijn voor andere gemeenten.

5 Hoe dien ik een Woo-verzoek in?

Vul een digitaal Woo-formulier in of doe een schriftelijk verzoek en vermeld daarin minimaal:

- dat het gaat om een Woo-verzoek
- over welke taken van de gemeente het gaat
- welke of wat voor soort documenten je zoekt
- over welke periode het gaat
- je contactgegevens

scan de QR-code

Zelf bijdragen aan een leefbaar Amsterdam? Kijk op pagina 55

ZIJ WERKEN MEE AAN EEN OPEN AMSTERDAM

Even voorstellen…

In gesprek gaan met Amsterdammers en zorgen dat informatie betrouwbaar en toegankelijk is. Dit zijn zomaar wat voorbeelden waar het projectteam van het Openbaarheidscentrum zich elke dag voor inzet. Wie is wie en wie doet wat?

Sofie Bustraan

Informatiecommissaris

Maakt zich hard voor: ‘Het recht op informatie voor iedereen. Ook voor Amsterdammers die digitaal minder vaardig zijn, of minder makkelijk lezen. Meer verbinding tussen de overheid en bewoners zorgt voor een sterkere democratie.’

TOEKOMSTDROOM: ‘Dat de gemeente nog actiever met bewoners in gesprek gaat, op allerlei plekken in de stad. In bibliotheken, bij stadsloketten en via bewonersinitiatieven. Als we naar elkaar luisteren en met elkaar meedenken komen we samen tot de mooiste oplossingen voor Amsterdam.’

‘TOEGANG TOT INFORMATIE IS BELANGRIJK VOOR EEN STERKE DEMOCRATIE’

Sibrand de Boer

Beheerder van de website open.amsterdam

Vindt openbaarheid belangrijk omdat: ‘Iedere Amsterdammer moet kunnen volgen wat de gemeente doet. De gemeente hoort geen gesloten organisatie te zijn.’

TOEKOMSTDROOM: ‘Dat Amsterdammers via open.amsterdam op de hoogte blijven van alles wat de gemeente doet en hoe ze zelf kunnen meepraten. Dat begint bij toegang tot informatie.’

‘DOOR OPEN.AMSTERDAM KUNNEN AMSTERDAMMERS ZIEN WAT DE GEMEENTE DOET’

Sam Smits

Onderzoeker en ontwerper

Vindt openbaarheid belangrijk omdat: ‘We online overspoeld worden met informatie. Die informatie is niet altijd betrouwbaar. Daarom is het extra belangrijk dat de overheid heldere en betrouwbare informatie deelt, die onderbouwd is door bronnen en cijfers.’

WIST JE DAT: ‘Het is vaak een teken dat het de verkeerde kant opgaat met een land als openbaarheid van de overheid verdwijnt? Dit blijkt uit voorbeelden uit de geschiedenis en uit het buitenland. Daarom is het zo belangrijk om openbaarheid en daarmee de vrije pers en onafhankelijke wetenschap te beschermen.’

‘HET IS BELANGRIJK OM TE BEGRIJPEN WELKE INFORMATIE ER IS, WAT VOOR INFORMATIE ER IS EN HOE BETROUWBAAR DIE INFORMATIE IS’

Denise Peroti

Coördinator fysieke plek Openbaarheidscentrum

Maakt zich hard voor: ‘Dat overheidsinformatie niet alleen digitaal wordt aangeboden. Daarom kun je als Amsterdammer in het Stadsarchief terecht voor vragen over openbaar gemaakte documenten en kun je daar persoonlijke hulp krijgen bij je zoektocht.’

‘HET IS BELANGRIJK DAT ER EEN PLEK IS WAAR AMSTERDAMMERS VRAGEN KUNNEN STELLEN EN IN GESPREK KUNNEN GAAN’

WIST JE DAT: ‘Informatiecommissaris Sofie Bustraan houdt elke eerste woensdag van de maand een inloopspreekuur in het Stadsarchief. Je kunt dan met haar in gesprek. Bijvoorbeeld over wat openbaarheid is en wat het voor jou kan betekenen.’

Marc Hoftman

Hoofd afdeling Toegankelijkheid en digitale innovatie, Stadsarchief Amsterdam

‘HET STADSARCHIEF IS ER OOK OM DE INFORMATIE VAN GISTEREN TOEGANKELIJK TE MAKEN’

Maakt zich hard voor: ‘Het recht op toegang tot informatie voor iedereen. Het maakt een bewoner niet uit hoe, wanneer en door wie informatie is opgesteld als je er maar bij kunt. Een archief moet geen kluis zijn, maar een verdeelstation voor informatie.’

WIST JE DAT: ‘Je kunt bij het Stadsarchief ook informatie vinden van een dag geleden, en dus niet alleen over het verre verleden. We werken in Amsterdam intensief samen met partners om zoveel mogelijk informatie zo snel als het kan online te zetten.’

Jaike Rothengatter

Projectleider Openbaarheidscentrum

‘HET OPENBAARHEIDSCENTRUM IS DE PLEK OM IN GESPREK TE GAAN EN VAN ELKAAR TE LEREN’

Vindt openbaarheid belangrijk omdat: ‘Alles wat wij doen, doen we voor Amsterdam en de Amsterdammers. Zodat iedereen de kans krijgt om mee te doen en mee te denken. Als dat lukt, wordt het leven nog fijner in onze stad.’

TOEKOMSTDROOM: ‘Op korte termijn hopen we met het Openbaarheidscentrum het Stadsarchief nog verder in te richten als de plek voor de open overheid. Op langere termijn hoop ik dat we meer openbaarheidscentra kunnen openen die Amsterdammers weten te vinden.’

Tessel Hillenius

Medewerker Openbaarheidscentrum

Maakt zich hard voor: ‘Meer bekendheid over openbaarheid. Wat betekent het en wat kun je er als Amsterdammer mee? Ik laat mensen bijvoorbeeld zien hoe ze documenten kunnen opvragen over gemeentebeslissingen in hun buurt. Vaak zijn ze verbaasd dat dit kan.’

TOEKOMSTDROOM: ‘Dat iedere ambtenaar en Amsterdammer weet wat openbaarheid betekent. Dat ze voorbeelden kunnen noemen van wat een open gemeente inhoudt of dat ze hebben meegedaan aan een van de evenementen die we organiseren.’

‘IK ZOU WILLEN DAT IEDEREEN WEET WAT OPENBAARHEID BETEKENT!’

Wist je dat...

INFORMEREN

... informeren niet alleen gebeurt via documenten? In de Sluisbuurt kun je bijvoorbeeld een QR-code scannen en zo een 3D-model zien van de toekomstplannen van de buurt.

... ER BEGIN 2026 AL MEER DAN 150.000 DOCUMENTEN GEPUBLICEERD ZIJN OP HET PLATFORM OPEN.AMSTERDAM?

2026

... iedereen een Woo-verzoek kan indienen? Een verzoeker hoeft geen Nederlandse nationaliteit te bezitten of in Nederland te wonen.

4 weken

... een algemeen Woo-verzoek binnen 4 weken afgehandeld moet zijn?

... Amsterdammers vooral Woo-verzoeken over vergunningen indienen?

... Woo-verzoeken in Noorwegen binnen 3 dagen worden beantwoord?

... je met een Woo-verzoek ook WhatsAppberichten kunt opvragen?

TERMIJN ... bij heel complexe verzoeken een afspraak gemaakt wordt over de termijn waarbinnen ze worden afgehandeld?

‘Door goed naar anderen te luisteren leer ik veel’

Hoe ben jij kinderburgemeester geworden?

‘Een raadslid uit de vorige kinderraad kwam op school langs om erover te vertellen. Ik gaf me daarna op met een video en opeens zat ik erin. Daar was ik heel blij om, want ik hou van naschoolse activiteiten. Op de vraag wie er vanuit de kinderraad kinderburgemeester wilde worden, staken alle kinderraadsleden hun hand op. Ik deed dat toen ook, al had ik daar helemaal geen idee bij. Ik denk dat ik werd uitgekozen door mijn speech. Die ging over dat iedereen zijn mening mag geven. En dat het niet uitmaakt welke huidskleur je hebt of uit welke cultuur je komt. Wij zijn allemaal Amsterdammers en mogen er zijn.’

Wat deed je als kinderburgemeester?

‘Ik was aanwezig bij evenementen en gaf daar soms speeches. Na schooltijd werte ik aan mijn taken als kinderburgemeester. Ik las me in, schreef praatjes die ik moest geven en oefende thuis. Ik deed dan alsof er veel publiek voor me stond en maakte wat grapjes tussendoor. We vergaderden ook regelmatig met de kinderraad. We gaven advies over allerlei onderwerpen. Een keer ging het over AI, cyberpesten en buitenspelen. Soms bedachten we ook oplossingen voor problemen.’

Wat weet jij over openbaarheid?

‘Ik heb opgezocht wat dit onderwerp betekent en vind het goed dat informatie voor iedereen beschikbaar is.’

Voor welke onderwerpen wil jij meer aandacht vragen?

‘Discriminatie en pesten. Zelf heb ik daar mee te maken gehad toen ik kleiner was. Mijn zus heeft me aangemoedigd om het tegen de juf te zeggen en toen heeft mijn school dat gelukkig opgelost. Vooral online pesten en discriminatie is tegenwoordig een probleem. Iemand bedenkt een nepnaam, maakt een account op sociale media en scheldt je uit. Ik wil dat dat stopt en vind het belangrijk dat mensen snappen hoe erg het is. ●

‘Ik vind het goed dat informatie voor iedereen beschikbaar is’

‘Mijn speech ging over dat iedereen zijn mening mag geven. En dat het niet uitmaakt welke huidskleur je hebt of uit welke cultuur je komt’

Kiyaro

LEEFTIJD 12 jaar
WAS Kinderburgemeester van de kinderraad van juli 2025 tot juni 2026
HOUDT VAN Lezen, skateboarden en boeken schrijven

Beslisboom Katinka Polderman

ZO DRAAG JIJ BIJ AAN EEN LEEFBAAR AMSTERDAM

Denk zelf mee

Meedenken over plannen en projecten van de gemeente? Dat kan via bewonersparticipatie en inspraak. Bij participatie denk je vroeg in het proces mee: je geeft advies of beslist mee voordat plannen definitief zijn. Inspraak volgt aan het einde van een participatietraject. Dan kun je een plan voor een besluit minimaal zes weken bekijken en erop reageren. Benieuwd waarover je kunt meedenken?

SCAN DE QR-CODE

Denk mee!

Bereik de gemeenteraad

Wil je de gemeenteraad iets vragen of een verzoek doen? Dan kun je een brief sturen. Binnen zes weken krijg je antwoord. Ook is het mogelijk om met raadsleden af te spreken, te mailen of te bellen over onderwerpen als verkeer, milieu, cultuur of sport.

Staat er tijdens een raadscommissie een onderwerp op de agenda waarover je iets wilt zeggen? Dan kun je 'inspreken'. Dat betekent dat je (na aanmelding en goedkeuring) maximaal drie minuten spreektijd krijgt tijdens de vergadering. Kijk hier hoe je dat doet.

Spreektijd bij de gemeenteraad

Meedoen in een burgerberaad

Als de gemeente advies nodig heeft over een ingewikkeld onderwerp, kan ze een burgerberaad samenstellen. Dat is een groep bewoners die meedenkt en advies geeft. De deelnemers worden hier via een loting voor uitgenodigd. Zo heeft iedereen evenveel kans om mee te doen en kan een diverse groep Amsterdammers meedenken. Hoe doe jij mee?

Burgerberaad

WIST JE DAT...

ELK STADSDEEL EN HET STADSGEBIED WEESP EEN EIGEN INFORMATIEPAGINA HEEFT? DAAROP STAAT ALLE INFORMATIE OVER BIJEENKOMSTEN, PROJECTEN, HOE JE KUNT MEEDOEN EN WIE DE CONTACTPERSONEN ZIJN.

Mooie plannen

Heb je zelf een plan om de buurt te verbeteren? Neem contact op met de gebiedsmakelaar of vraag subsidie aan.

Gebiedsmakelaar

Subsidie aanvragen

PUZZEL

Puzzelen maar!

Dit magazine staat bomvol informatie en uitleg. Amsterdammers en medewerkers van de gemeente vertellen hoe open Amsterdam voor hen werkt en wat het voor ze betekent. Heb je alles goed gelezen? Dan is deze puzzel niet moeilijk. Weet je een antwoord niet? Blader door het magazine en zoek het antwoord op. Leestekens en spaties krijgen geen vakje in de puzzel. Als je alle antwoorden goed hebt ingevuld, verschijnt er van boven naar beneden een zin. De oplossing staat in het colofon op pagina 2. Succes!

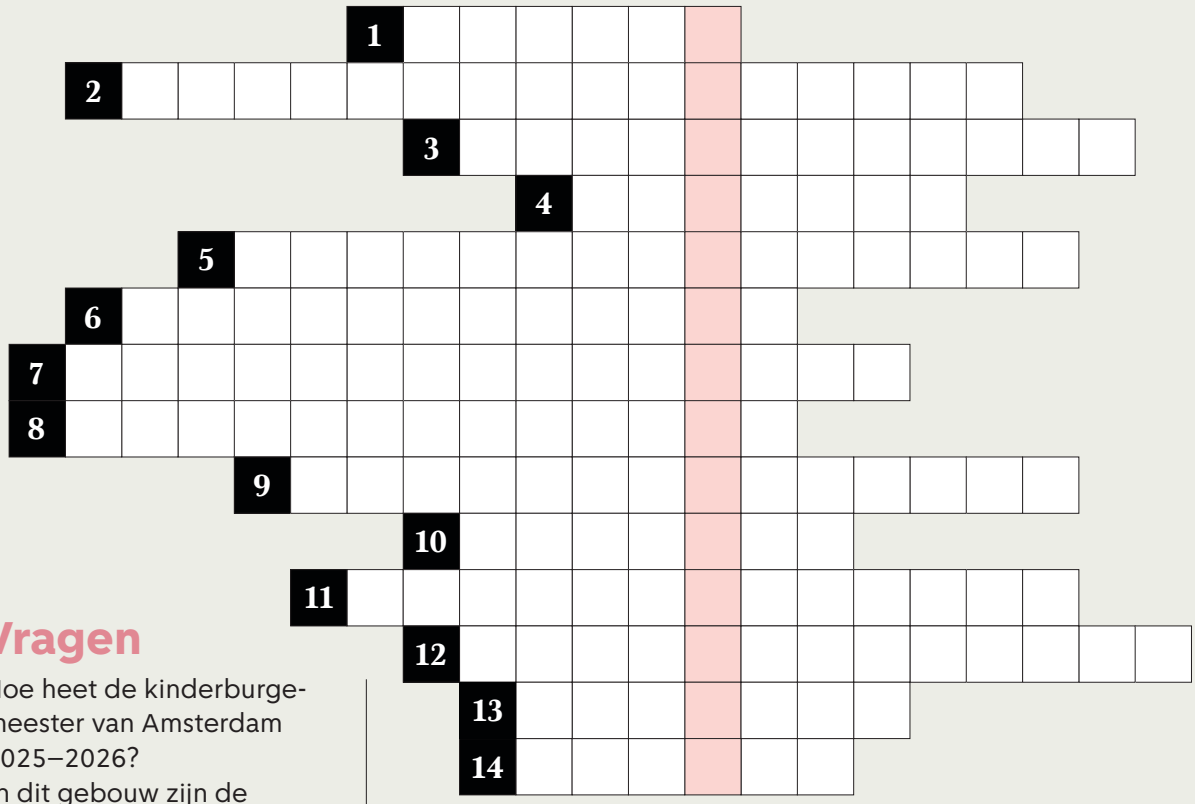

Vragen

1 Hoe heet de kinderburgemeester van Amsterdam 2025–2026?

2 In dit gebouw zijn de afbeeldingen te zien waarover Serge Markx schrijft in zijn gastcolumn.

3 Wie is de oprichter van The DOOR Project (en ondersteunt met haar werk vluchtelingen en migranten)?

4 Welk dier in het projectgebied Dijksgracht Oost zorgt voor vertraging bij de aanleg van de wandel- en fietsroute?

5 De afkorting Woo staat voor?

6 Hoe heet de dienstverlener in het Stadsarchief?

7 In welke buurt werkten bewoner Petra Catz en omgevingsmanager John-Paul Zigenhorn jarenlang samen?

8 Welke topadviseur van de gemeente uit dit magazine zet zich in voor de democratie in de stad?

9 Een van de functies die Bas van Beek bij Follow the Money heeft.

10 De achternaam van de burgemeester van Amsterdam.

11 Hoe heet het digitale platform met een schat aan recente informatie over de stad?

12 Hoe heten de boeken die bezoekers in het Stadsarchief kunnen inzien, als ze hun familiegeschiedenis willen opzoeken?

13 Wat is de naam van het bekende Amsterdamse gebouw, waarin het Stadsarchief zit?

14 Welk land nam als eerste ter wereld openbaarheid op in haar grondwet?

Oplossing